

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Шишкалова Н. Ю. (*Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна*)

Україна, як учасниця Болонського процесу, реформує систему вищої освіти у відповідності до світових тенденцій і сучасних запитів українського суспільства. Модернізація системи освіти - це реальна можливість зайняти на світовому ринку високотехнологічних продуктів достойні позиції.

Основні принципи Болонської системи: - дипломи визнаються всіма державами-учасниками Болонського процесу; - система вищої освіти має три рівні (бакалавріат - дозволяє одержати набір компетенцій, для виконання певної функції в одному напрямі; магістратура - пропонує більш широкий діапазон знань, для виконання функцій у декількох напрямах в тому числі в науковому; докторантура - орієнтує на фундаментальну наукову діяльність); - гнучка система накопичення навчальних годин.

Наряду з перевагами ця система має суттєві недоліки. Щоб підвищити рівень освіти бакалавр вимушений продовжити навчання по програмі професійного або наукового магістра. Перші роки майбутні магістри навчаються по програмі, що майже не відрізняється від програми бакалаврів, що веде до зниження якості освіти, так як підготовка професійних магістрів має практичну направленість, а магістрів за науковою програмою орієнтована на науково-дослідницьку діяльність. Український ринок праці не адаптований до такої системи. Тривалий термін навчання бакалавра часто не задовольняє роботодавців. А магістри за професійною і науковою програмою на ринку праці оцінюються майже однаково.

Друга проблема – тенденція до скорочення частини нормативних годин навчання, в першу чергу за рахунок самостійної роботи студентів. Для цього необхідні програми, що враховують індивідуально-психологічні властивості студентів. Очевидно, що тільки дистанційне навчання з використанням інтернет-технологій може забезпечити якість навчального процесу. Навчальні аудиторії повинні бути обладнані великим монітором, на якому викладачі зможуть викладати і пояснювати необхідну інформацію, показувати помилки студентів або приклади з реального виробництва. Основний обсяг інформації, необхідний для вирішення конкретних завдань, студенти вивчають самостійно, використовуючи програми в своїх комп'ютерах, інтернет, бібліотеку і консультації з викладачами. Для самостійної роботи вузи повинні мати бібліотеки з багатими фондами, електронні засоби масових комунікацій. Важливе значення має рівень викладачів, що професійно і психологічно настроєні на комунікативний спосіб навчання.

Третя проблема – це втілення технологій дистанційного навчання. Такими технологіями повинні бути охвачені всі регіони країни. Було би непогано, щоб в державі існували сайти під контролем, наприклад, міністерства освіти, на яких можна було б читати або навіть слухати лекції, одержувати консультації, нехай навіть на платній основі.

Наступна проблема полягає в тому, що недостатнє бюджетне фінансування ставить задачу пошуку небюджетних коштів, що привело до формування платного сектору освітніх послуг у системі вищої освіти. Існування плати за навчання обмежує можливості одержання освіти значної частини молодих людей. Конституція України декларує доступність освіти і тому проблему можна було б вирішити за рахунок надання доступних кредитів, займів, грантів.

Також велика кількість комерційних вузів і недостатній контроль за їх діяльністю породили нове явище для нашої країни – приховану низьку освіту випускників. Перед державою постає завдання відділити «зерна від плевел». Для оцінки якості роботи вузів (професіоналізм викладачів, якості навчальних програм, науково-дослідницьку діяльність) бажано було би залучати незалежних експертів. В якості таких експертів мають бути авторитетні громадські організації, наприклад, асоціації будівельників чи юристів, що зацікавлені в престижі своєї професії. Результати такої оцінки повинні бути прозорими і обов'язково представлені громадськості.

У зв'язку з переліченими основними проблемами вся система української освіти і кожен конкретний вуз окремо знаходяться в складній ситуації, оскільки, сьогодні не існує ні зрозумілої всім теоретичної основи прийняття проектних рішень, ні готовності працівників вузів до такої термінової і кардинальної модернізації, ні адекватних ресурсів - фінансових, кадрових, організаційних. Кожен вуз самовизначається в цій ситуації по своєму, витрачаючи величезні зусилля на розробку науково-методичної документації.

В умовах побудови громадянського суспільства міняються мета, зміст і методи підготовки кадрів з вищою освітою. Для соціалізації випускників в сучасному суспільстві, досягнення професійних успіхів майбутньому спеціалісту недостатньо фундаментальних і професійних знань. Необхідно мати знання про свої громадянські права й свободи, вміння їх захиstitи, навички участі в управлінні і взаємодії з муніципальними структурами, виховання толерантності, вміння об'єднуватися для рішення спільних проблем и т. д. Тому вища освіта змінюється у відповідності до соціально-економічних змін в країні, пов'язаних з необхідністю розвитку таких інституцій громадянського суспільства, як місцеве самоврядування, недержавний сектор та ін.

Прогресивний розвиток освіти повинен здійснюватися з врахуванням національних, культурних і педагогічних традицій.